

Főtitkári jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület 1935. évi kiadványairól.

Erdélyi Múzeum. Erdélyi Tud. Füzetek. Emlékkönyv.

Az 1935. évben az Erdélyi Múzeumnak a 40-ik kötete jelent meg 404 lapon, azaz 25 és $\frac{1}{4}$ ív terjedelemben. Ez az új VI. évfolyamunk nem mutat hanyatlást. Bármennyire nehezek voltak a viszonyok, $\frac{1}{4}$ ívvel még meg is haladtuk a múlt évit. Tartalmát és értékének megállapítását a tudományos közvélemény ítélete alá helyezzük. A magunk részéről mindent megtettünk, hogy ez az ívület kedvező legyen. Mind a 15 tanulmány, amelyet közreadtunk, az eddigi tudás gyarapítására szolgált. A két művészettörténeti közleményünk közül az egyik a „bonczhidai Bánffy-kastély“ multját és ritka szép művészi értékeit világította meg első ízben szakszerűen, a másik az erdélyi magyar művészetnek a román szaktudománytól vitássá tett kérdéseit tisztázta fölényes tárgylagossággal. Irodalomtörténeti tárgyú tanulmány jelent meg évfolyamunkban a legtöbb: az egyik Eminescu Mihály költészetét magyarázta meg az eddigi fejtegetéseknél jóval behatóbban, a másik Cserei Mihály ismeretlenül lappangó anekdotáinak és apoftegmainak közzétételével nyújtott rendkívül becses adalékokat az erdélyi kedély- és lelki világ megismeréséhez, a harmadik a nagy magyar elbeszélő, Jókai, román tárgyú novelláit foglalta össze forrásainak pontos megjelölésével és kritikái vizsgálatával, a negyedik a százados évforduló alkalmával Erdély első társadalmi regényének szellemtörténeti vonatkozásait tárta föl igen tanulságosan, az ötödik több magyar költőnek a román irodalomban megállapítható megbecsüléséről és értékeléséről adott számot. A bölcséleti tudományok köréből az egyik tanulmány a házasság és a család igen alkalomszerű pedagógiai kérdését fejtette ki emelkedett magaslaton, a másik a lélektan legújabb irányairól tájékoztatta olvasóinkat. Az egyetlen történeti cikkünk a temesközi műveltségi állapotok kérdésével foglalkozott a török világban. Zenetörténeti tanulmányunk a Brahms zenéjének magyaros elemeit szedte össze megelőző gazdagságban. Társadalmi kérdéseink közül a falumunka és az erdélyi falumunka-mozgalom részletes ismertetése programmszerű feladatokat tűzött ki. A természettudományi közleményünk városunk geológiájához közölt újabb adatokat. Ebben az évfolyamunkban olvasható az a tanulmány, amely a 75 éves multa tekintettel alaposan körvonalazta az Erdélyi Múzeum-Egyesület tudományos tennivalóit a jövőre. Három kisebb közleményünk közül az egyik a „Kolozsvári Zeneiskola“ 1819. évi alapítási körülményeit, a másik Jókainak a Rajnai Antikváriushoz való viszonyát, a harmadik Gulescu bojár 1826. évi erdélyi és magyarországi útleírását fődte fel eddig ismeretlen adatok alapján.

Nagyon nélkülözött hiányt pótolunk, amikor a *nyelvművelés* részére új rovatot nyitottunk folyóiratunkban. Nyelvünk kétségtelenül

ma nagy romlás sodrába került. Helytelenségek, idegenszerűségek, ízléstelenségek torzítják épségét, tisztaságát és szépségét. Egyébképen is sok veszteség és sűrű veszedelem környékezi. Kötelességünknek éreztük tehát, hogy éber figyelemmel kísérjük nyelvünk állapotát s nyomatékosan figyelmeztessük az írókat és a közönséget nyelvünknek a helyes használatban megnyilvánuló megbecsülésére. Évfolyamunkban 39, ilyen irányú nyelvvelési cikket tettünk közzé, s úgy vettük észre, hogy ezek a napisajtóban is visszhangot keltettek.

Nemcsak az olvasók nagy tömegei, hanem maguk a szaktudósok is, részint az anyagiak, részint a hatósági intézkedések miatt úgyszólván tökéletesen el vannak zárva a felszínen maradás és a haladás két éltető forrásától: a könyvtől és a folyóirattól. Az elszigeteltség és a szellemi összeköttetések elsoványodása talán soha olyan megdöbbentő mérvet nem öltött, mint napjainkban, amikor a tudomány a távolságokat megszüntette s a művelődés szabadságát korunk legnagyobb vívmányaként hirdeti. Mivel hiába várjuk a dolgok jobbrafordulását, folyóiratunkat a mutatkozó szükségletekhez kellett alkalmaznunk. Megnyitottuk a *Hírek* rovatát s ebben 59 közleménnyel adtunk tájékoztatást olvasóinknak a különféle tudományok területein fölmerült érdekesebb új jelenségekről és eredményekről. Hasonló céllal nagy súlyt vetettünk a *könyv- és folyóiratszemplénk* bőségére. Az 1935. év folyamán 173 tudományos könyv- és folyóirattanulmány ismertetését nyújtottuk 13 tudományágból azzal a törekvéssel, hogy olvasóink legalább tudomást szerezzenek a szakjukban és érdeklődésükben megjelent legújabb kiadványokról. Ezenkívül közzétettük az erdélyi magyar irodalomnak 1934. évi teljes *bibliográfiáját*, ami azt jelenti, hogy szellemi életünket adatszerűleg rendben tartjuk s ezzel talán az utókor munkáját is jelentősen megkönnyítjük.

Ha a felsoroltakhoz még hozzávesszük, hogy az *Erdélyi Múzeum-Egyesület működéséről* tájékoztató 5 közleményt nyomtattunk ki s folyóiratunkat 32, jórészt eddig nyilvánosságra nem került kép ékesíti, ki is merítettük az 1935. évi 40. kötet tartalmának ismertetését, amely összesen 297 közleményről tudott számot adni.

Beszámolónk azonban nem volna teljes, ha rá nem mutatnánk, hogy az Erdélyi Múzeum a nevéhez híven legalább is jó háromnegyedrészében erdélyi multunkra s a magunk életére vonatkozó tudományos anyagot tartalmaz. Ezt túlzásba természetesen csak a magunk megszegényítése árán vehetjük, mégis elsőrendű célként kell előttünk lebegnie a saját kérdéskörünknek. A tudományos köztudatba körülbelül át is ment az Erdélyi Múzeum különleges erdélyi jellege. Mivel ez a tárgyhoz és nem a személyhez fűződik, örömmel vesszük, hogy ilyen arányú cikkekkel messziről is szívesen keresik fel kiváló szaktudósok folyóiratunkat, melynek értékes tanulmányai szakkörökben örvendetes figyelmet és elismerést keltenek. Ez az évfolyamunk abban az irányban is jelentősebb lépést tudott tenni, hogy a román szellemi élet magyar vonatkozásainak kimutatására nagyobb teret szentelhetett. Éppen mi vagyunk hivatva arra, hogy a kutatásnak ezen az elhanya-

golt, de hálás területén minél szorgalmasabb munkát fejtünk ki. Könyv- és folyóiratszeglénkben is az idén próbáltuk meg először a román tudományosságunk bennünket közelebről érdeklő kiadványait rendszeresebben számontartani. Ezt tovább kell folytatunk és még jobban kiszélesítenünk, mert az Erdélyi Múzeumé az a rendeltetés, hogy a magyar tudományosság felé közvetítse a román tudományosság eredményeit. Mind a három irányban az Erdélyi Múzeumnak a helyzeténél fogva különleges feladatai vannak. Alkalmazkodnia kell továbbá a mai idők kérdéseire és égető követelményeire is a közvélemény helyes irányítása céljából. A feladatok valósággal feszítik a szűk terjedelmét, szűkös viszonyaink azonban nagyon korlátozzák tisztán felismert valamennyi feladatának hiánytalan betöltését, különösen ha azt is hozzávesszük, hogy egyrészt az ellenőrzés akadályaival kell küszködnie, másrészt dermesztő közömbösségben kénytelen folytatni sok lelkes támogatást igénylő munkáját.

Végezetül még számot kell adnunk az Erdélyi Múzeum mellékválalatáról, az *Erdélyi Tudományos Füzetekről*, melynek a sorszáma 1935-ben 73-ról 80-ra emelkedett. Az év folyamán megjelent 8 füzet 11 és $\frac{3}{4}$ ív terjedelemben 8 értékes közlemény könnyebb mozgását segítette elő. Kiadtuk továbbá a Brassóban 1934 aug. 26—28. napjain tartott tizenharmadik vándorgyűlésünk *Emlékkönyvét* 20 közleménnyel 146 lapon 9 ív terjedelemben.

Ez a három kiadványunk — Erdélyi Múzeum, Erdélyi Tud. Füzetek, Emlékkönyv, — összesen 734 lapot, azaz 45 és $\frac{3}{4}$ ívet és 326 tudományos közleményt jelent. Kiadványaink anyagi fedezésére az Erdélyi Múzeum-Egyesület költségvetési hozzájárulásából, előfizetésekből és eladásokból összes bevételünk 182.098 lej volt. A nyomdaköltség, kliséköltség, postaköltség, írói tiszteletdíj és egyéb kiadásaink összege 180.578.90 lejt tett ki. Így anyagilag is sikerrel zártuk az évet, mert 1519.10 lej megtakarítást hozhattunk át az 1936. évre.

Az elért eredményekért munkatársaimnak és a T. Választmányunk hálás köszönetet mondva, mély tisztelettel kérem jelentésem szíves tudomásulvételét.

Dr. György Lajos,
főtítkár.

A választmány jelentése az Erdélyi Múzeum-Egyesület 1935. évi működéséről.

A letúnt 1935. évben is sokszor volt szükségünk a nagy magyar géniusz művének mélyértelmű zárósortát magunk elé idéznünk, hogy a sok küzdelem közepette a bizakodásra erőt merítsünk. Sok volt a küzdelem, melyre erőt csak az a tudat adhat az élen harcolóknak, hogy mögöttük zárt sorokban, együttérző lélekkel aggódik, örül vagy bíztat